

З проведених досліджень слід зробити висновок про низьку ефективність та результативність роботи правоохоронних органів щодо упередження тенденції зменшення економічних показників. Це потребує додаткового наукового дослідження з метою внесення пропозицій щодо покращення стану боротьби з кримінальними правопорушеннями, які прямо чи опосередковано впливають на фінансову, банківську та інвестиційну системи, що підтверджено наведеними даними про зростання збитковості підприємств України за останній період та відсутність економічного ефекту від діяльності податкової міліції.

Список використаних джерел

1. Пічкур О. Особливості інноваційної діяльності на сучасному етапі / О. Пічкур // Інтелектуальна власність. – 2003. – № 12. – С. 34–39.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (Редакція станом на 11.06.2017) / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 8, № 19–20, № 21–22, ст. 144 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Аналіз даних судової статистики щодо розгляду справ і матеріалів місцевими загальними судами, апеляційними судами областей та міста Києва протягом 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/sudova_statistika.html

Єршова Ольга Леонідівна,

кандидат економічних наук,

завідувач кафедри інформаційних технологій;

Сіницький Микола Євгенович,

кандидат фізико-математичних наук,

доцент кафедри інформаційних технологій;

Одноволик Вадим Іванович,

кандидат хімічних наук,

доцент кафедри інформаційних технологій;

Національна академія статистики, обліку та аудиту

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЖИВОЇ СИСТЕМИ

Проблеми, пов'язані з управлінням, є найбільш пріоритетними для сучасних підприємств, які працюють в умовах кризи. Нині проблеми в управлінні підприємством виникають при зростанні швидкості змін та темпу життя. Система не встигає реагувати та адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Постають проблеми в оперативному та стратегічному плануванні діяльності підприємств. Одним із напрямів пошуку їх вирішення може бути використання положень теорії живих систем та механізму адаптації.

Сучасне підприємство як відкрита система розвивається та постійно взаємодіє із зовнішнім середовищем, величезна швидкість та різноманітність

змін у якому є однією з важливих сучасних проблем. Адекватна та своєчасна реакція на ці зміни дозволяє забезпечити виживання та успішне функціонування підприємства. Реакцію системи на зміни та пристосування до зовнішніх умов у живому світі називають адаптацією. Це головний фактор виживання та збереження живого організму. При використанні теорії живих систем у вирішенні проблеми управління підприємством головним питанням є правомірність називати підприємство “живою системою”. З огляду на це використання терміну “адаптація” для підприємства як системи потребує додаткового визначення та уточнення.

Автором класичної теорії живих систем є американський учений Дж. Г. Міллер [1]. Розглядаючи будь-яку живу систему як відкриту самоорганізовану систему, він виділив сім ієрархічних рівнів таких систем: 1) клітина; 2) орган; 3) організм; 4) група; 5) організація; 6) суспільство; 7) наднаціональна система. Ці рівні є взаємозалежними і вкладеними один в один, тобто кожен нижчий рівень є набором елементів більш високого рівня. На думку Дж. Г. Міллера, рівні складаються з двадцяти основних підсистем, які забезпечують потоки речовини, енергії та інформації. Ця теорія може бути використана для аналізу функціональності будь-яких живих систем.

Проблемі ідентифікації живих систем присвячена робота У. Матурана та Ф. Валера [2]. Для опису живої системи ними було запропоновано термін “аутопоезис” (автоматична поезія), який означає здатність живого до самотворення, самопобудови. Вони визначали живу систему як аутопоезисну мережу, яка здатна до самовідтворення. Головною рисою живої системи є динамічне самовідтворення та самокопіювання структури.

Ф. Капра [3] пропонує набір критеріїв, які визначають відмінність живої системи від неживої: паттерн, структура і процес. Основним паттерном живої системи, на його думку, є аутопоезис як набір взаємовідносин між процесами творення. Структура – це фізичне втілення основного паттерна. Процес – це сам процес життя, який визначається як зміни, розвиток та нізнання.

В основу дослідження покладено вивчення сучасного підприємства методами системного аналізу, а також визначення основних закономірностей функціонування та управління підприємством як живою системою.

Класична теорія живих систем стверджує, що підприємство має властивості, подібні до властивостей живих систем: розвивається та змінюється в часі, реагує на зовнішні подразники, адаптується до зовнішнього середовища, підтримує в рівновазі внутрішні функції, конкурує та бореться за виживання. Більшість цих функцій вказує на правомірність ідентифікації підприємства як живої системи. Відповідно до теорії Дж. Г. Міллера, підприємство як живу систему можна віднести до п'ятого рівня ієрархії – організації, оскільки підприємство як об'єднання певних ресурсів для досягнення поставлених цілей також належить до організацій. Тобто класична теорія живих систем цілком дозволяє розглядати підприємство як живу систему.

Як було вказано вище, сучасна теорія головною ознакою живих систем визначає аутопоезис як здатність систем до самовідтворення [2], до створення собі подібних. Звичайно, не можна стверджувати, що підприємство як

організація здатне до самовідтворення. Хоча за певних сприятливих умов і накопичення ресурсів підприємство може виступати як засновник інших підприємств, але це швидше юридичний акт за волею власників підприємства, а ніяк не акт аутопоезису. Підприємство можна розглядати як об'єкт аутопоезису тільки в тісному зв'язку із зовнішнім середовищем, оскільки підприємство як організація існує і розвивається при постійному обміні ресурсами і продуктами із зовнішнім середовищем. Отже підприємство варто розглядати як аутопоезисну одиницю в сукупності із зовнішнім середовищем, як єдиний динамічний об'єкт. Для проведення подальших досліджень визначимо підприємство як організацію з огляду на теорію систем. Підприємство як систему слід розглядати як взаємопов'язаний набір його різних функціональних елементів: матеріальних об'єктів (матеріали, сировина, продукція, обладнання, станки); людського капіталу (персонал); нематеріальних об'єктів (енергія, фінанси, інформація), які взаємодіють для виконання поставленої мети – ведення господарської діяльності. Як зв'язки між елементами системи (об'єктами організації) розглядатимемо матеріальні потоки, потоки енергії та інформації. Кожний елемент системи (об'єкти організації) має своє функціональне навантаження. Сукупність елементів складає функціональний набір підприємства, а порядок та послідовність зв'язків між елементами утворюють його структуру.

Динамічні зміни зовнішнього середовища вимагають від підприємства як класичної живої системи пошуку способів виживання та підтримання стабільності. При цьому адаптація реалізується через механізм зворотного зв'язку як реакція на зміни зовнішнього середовища. Підприємство здійснює діяльність в зовнішньому середовищі особливого виду – це ринки, які перебувають в постійному русі: ринок продукції, ринок сировини, ринок послуг, ринок праці, ринок капіталу та ін. Підприємство працює, діє, живе, підтримує стабільний стан, реагує на зміни зовнішнього середовища, пристосовується до них. Відповідно до цієї моделі, оперативне управління і відповідно оперативне планування відбувається на підприємстві по аналогії з механізмом адаптації живих організмів, в основі якого – реакція на проблему, накопичення інформації про проблеми та оперативне планування відповідних реакцій.

Діяльність підприємства супроводжується постійною появою нових зв'язків в мережі між елементами підприємства та зовнішнім середовищем. Мережа як єдина аутопоезисна павутина [3] виникає внаслідок створення нових функціональних елементів та появи зв'язків між ними. Досить часто ці зв'язки мають інформаційний характер і забезпечують обмін та накопичення інформації. Отже, функція адаптації підприємства забезпечується появою нових зв'язків і подальшим розширенням мережі зі збільшенням кількості можливих варіантів реакції підприємства на зміни в зовнішньому середовищі та підвищенням його здатності до адаптації та виживання. З іншого боку, підприємство як жива система намагається синтезувати нові зв'язки та організувати свою структуру, тобто задіяти необхідні елементи мережі, найбільш оптимально з використанням зовнішніх елементів. Відбувається так звана структурна адаптація системи підприємства до зовнішнього середовища.

Підприємство використовує з усієї мережі тільки необхідні функціональні елементи та зв'язки на певний момент часу.

Тобто згідно з цією моделлю підприємство намагається перебудувати свою структуру з метою узгодження зі структурою зовнішнього середовища. Ця перебудова забезпечує в майбутньому більш адекватну реакцію на зміни та виживання підприємства. Отже, структурна адаптація забезпечує спрощення управління в майбутньому. В умовах постійних змін зовнішнього середовища, структурну адаптацію можна розглядати як основу стратегічного планування та управління. Тобто дана модель підтверджує, що для забезпечення оптимального стратегічного управління підприємство повинно неперервно удосконалювати та змінювати свою структуру. Зрозуміло, що реалізація такого управління неможлива без використання потужних комп'ютерних платформ.

Список використаних джерел

1. Miller J. G. Living Systems. The Basic Concepts / J. G. Miller. – New York : Mc Graw-Hill, 1978. – 1189 p.
2. Maturana H., Varela F. Autopoiesis: The Organization of the Living / H. Maturana, F. Varela // Autopoiesis and Cognition. – Boston, 1980. – P. 63–134.
3. Капра Ф. Паутина жизни. Новое научное понимание живых систем / Ф. Капра ; пер. с англ. ; под ред. В. Г. Трилиса. – М. : ИД «София», 2003. – 310 с.

*Заремба Ольга Олександрівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансового аудиту;
Київський національний торговельно-економічний університет*

ПЕРЕВАГИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ

Система оподаткування прибутку підприємств, яка зараз діє в Україні, в цілому відповідає міжнародним стандартам. Так, у системі податку на прибуток підприємств (ППП) база оподаткування складається із скоригованого фінансового прибутку компаній, що оподатковується за ставкою 18%, з подальшою сплатою податку на доходи фізичних осіб на рівні 5% та військового збору у 1,5% при виплаті дивідендів приватним особам. Водночас надходження від ППП у 2016 році становили лише 7,7% доходів зведеного бюджету або 2,5% ВВП, що є низьким показником порівняно з іншими країнами. Це пов'язано із суттєвими збитками, накопиченими платниками податків за попередні роки, інструментами правового ухилення від сплати податків, а також великими проблемами із забезпеченням виконання законодавства зі сплати ППП.